

MELLAN SKÖLDARNA

NR 20 - JANUARI 2006

KÄRA MEDLEMMAR

Styrelsen har nöjet att sända ut ännu ett medlemsblad, denna gång nummer 20 i ordningen. Som vanligt innehåller det litet av varje. Utöver det sjätte avsnittet av Hans Widdings berättelse om hur vår familj kom till norra Sverige, blir det en kort levnadsteckning av en av många hädangångna Schildtar, Bengt Schildt (1810-1880). Från Riddarhusets seminarium om Genealogi och Släktföreningar i mars och lämnas en rapport av ordföranden och sekreteraren.

Styrelsen pålyser också nästa släkthemöte som kommer att äga rum kommande vår, närmare bestämt lördagen den 8 april 2006 i Stockholm.

En uppmärksam reaktion på den förteckning över de schildtska gravarna i Umeå, som Hans Widding gav i förra numret av MS har kommit från Roger Schildt i Husum. Han har besökt Umeå och fotograferat gravarna och sänt oss bilder tillika med bilder på sin egen familjs gravar på kyrkogården i Husum.

SLÄKTHEMÖTE DEN 8 APRIL 2006

Snart har det gått tre år sedan föreningens senaste släkthemöte. Styrelsen förbereder nu ett släkthemöte den april 2006 och vill redan nu informera om detta i förhoppningen att många viker denna dag för att kunna delta i mötet.

En formell kallelse är att vänta i god tid före mötet. Styrelsen är i full färd med att planera för det praktiska. Oavsett programinnehåll och annat är dock det allra viktigaste för ett lyckat släkthemöte att så många som möjligt av föreningens medlemmar deltar. Utöver de stadgenliga ärendena hoppas vi som tidigare kunna bjuda både ett intressant föredrag, god mat och fin samvaro. Vid släkthemötet skall styrelsen redovisa för sitt uppdrag de tre senaste åren. Föreningen skall också förrätta val av ny styrelse, revisorer och valberedning för nästa period.

VALBEREDNINGEN TAR EMOT FÖRSLAG

Föreningens valberedning bestående av Maria Schildt Nordlöf och Sebastian Schildt har påmint om sitt uppdrag att till släkthemötet lämna förslag till styrelse för kommande treårsperiod. De tar gärna emot förslag på medlemmar som är beredda att ingå i styrelsen.

Förslagen kan lämnas i brev eller per telefon på följande adresser:

Maria Schildt Nordlöf, [REDACTED]

Sebastian Schildt, [REDACTED]

ARTE & MARTE OCKSÅ TILL SPINNSIDAN

Riddarhusets tidning har de senaste åren utvecklats till att bli alltmera attraktiv och intressant. I enlighet med beslut vid senaste Adelsmötet sänds den numera också ut till alla adelns medlemmar, d v s även till damerna. Det finns flera signaler som tyder på att man också övrigt önskar ge damerna större utrymme - möjligen ett tidens tecken, men framför allt klokt med tanke på den kompetens och klokhet som kan tillföras via den s k spinnsidan.

SEMINARIUM OM GENEALOGI OCH SLÄKTFÖRENINGAR

Den 13 mars 2005 samlades omkring 140 medlemmar representerande hundratalet ätter på Riddarhuset för under en heldag öka sina kunskaper i genealogi och få goda råd om hur släktföreningar kan arbeta.

Förmiddagen ägnades det fängslande ämnet genealogi. Forskning kan bedrivas efter strikt vetenskapliga metoder eller följa muntlig tradition. Riddarhusets egen genealog Per Nordenwall informerade om den speciella typ av genealogi som utarbetats på Riddarhuset. Han betonade värdet av att ätterna medverkar till att äldre personuppgifter i Riddarhusets genealogier korrigeras och att nya uppgifter meddelas. Som bekant är ättetavlorna numera datoriserade, något som bland annat underlättar internationell kommunikation.

Efter lunch berättade företrädare för några utvalda släktföreningar om sina olika arbetsätt. En förening redovisade hundratals medlemmar i Sverige och utomlands, en annan har med hjälp av stora donationsfonder möjlighet att ge medlemmarna stöd i olika situationer och därtill bekosta attraktiva arrangemang vid släktmötena. Många föreningar har lagt upp omfattande dataregister över sina medlemmar. Vi blev imponerade men kunde inte finna särskilt mycket användbart för en så liten och relativt nybildad förening som vår. Gunilla och Anna-Lena antecknade dock allt av intresse, som kanske så småningom kan vara till nytta.

Riddarhuset bjöd på ett mycket välkomponerat program med väl förberedda talare. Vi som deltog möttes också av all tänkbar uppmärksamhet och bjöds på både mat och dryck. Vid den avslutande diskussionen framfördes många synpunkter och från flera håll förslag om att en liknande dag borde anordnas återkommande, med några års mellanrum. Om seminariedagen har ordföranden skrivit ett utförligt referat, som går att rekvirera direkt av henne.

KONTAKT MED SLÄKTFÖRENINGEN SCHILDT I FINLAND

Vår finska broderförening valde vid sitt senaste släktmöte en ny ordförande, som ingen av oss svenskar tidigare kände till. Via brev har ordföranden försökt etablera den kontakt vi är så angelägna om att upprätthålla. Tyvärr gav detta inte resultat. Genom förmedling av gamla vännen Kristina Lehtinen i Helsingfors har dock huvudmannen i den finska ättegrenen, Kaarlo Schildt på Bosgård lovat åta sig att vara kontaktman med vår förening. Detta tackar vi på förhand för.

PERSONNOTISER

Några sådana har vi inte att förmedla denna gång, möjligen beroende på att styrelsen inte är så väl underrättad som den borde vara. Vi hoppas att våra medlemmar framöver vill bidra med uppgifter av allmänt intresse och tackar på förhand!

BENGT SCHILDT 1810-1880

Sedan några år har jag försökt få fram utförligare personalia om Bengt Schildt än den som lämnas i Elgenstierna. Glädjande nog fick jag nyligen ta del av uppgifter om honom. De har kommit fram genom ny forskning som bedrivits inför utgivande av en praktfull bok om Rosersbergs slott. Under mina år som kultursekreterare i Sigtuna kommun hade jag ett fint samarbete med ansvariga på Rosersbergs slott. Särskilt med Petter Ålander, som under senare år varit platsansvarig. Det är han som i olika källor funnit Bengt Schildt bland dem som under åren varit ståthållare på slottet. Med stöd av detta nya material har jag gjort ett sammandrag för vårt medlemsblad.

Det finns ett i grunden ett viktigt skäl till att jag intresserat mig för Bengt Schildt. För några år sedan blev jag nämligen erbjuden att köpa två äldre släktporträtt, föreställande hovmarskalken Axel Ludvig Schildt och hans son Bengt som ung pojke. Båda porträtten tillskrivs porträttmålaren Carl Peter Lehmann och har ursprungligen omfattat ett tredje föreställande Axel Ludvigs maka. Tyvärr saknas detta porträtt och har inte kunnat återfinnas trots efterlysning.

Bengt Schildt föddes 1810 på Hovsta i Södermanland som enda barn till sina föräldrar, Axel Ludvig Schildt, född 1781 och hans maka Görvel Juliana Ribbing av Koberg, född 1796. Enligt Elgenstiernas släkttrod var Bengt Schildt ättling i rakt nedstigande led från den första Schildten i Sverige, Jürgen Schildt på Årby. Detta genom hans yngste son Adam född 1655 på Årby, hans yngste son Carl Ludvig född 1700 på Hjortö i Kalmar län, hans son Adam Axel, född 1751 på Hjortö samt slutligen den ovan nämnde Axel Ludvig född 1781 på Hjortö.

Bengt Schildt gifte sig 1843 med grevinnan Eva Sofia Henrietta Hamilton från Barsebäck, född 1818. I äktenskapet föddes fyra barn Axel Adolf Ludvig 1844 -1847, döttrarna Eva Julia Harriet, 1847 - 1931, Lovisa Desideria Elisabet 1849, död samma år och Hedvig Charlotta Vilhelmina 1850-1863. Vid Harriet Schildts död 1931 utslocknade denna ättegren, som kallat sig von Schildt. Det är okänt när detta "von" tillkommit, men det har berättats mig att det efter Harriet Schildts död kommit en förfrågan från Riddarhuset till min farfar Evert William om han önskade ta upp detta "von" för sig och sin familjs del, något som han dock lyckligtvis avböjde.

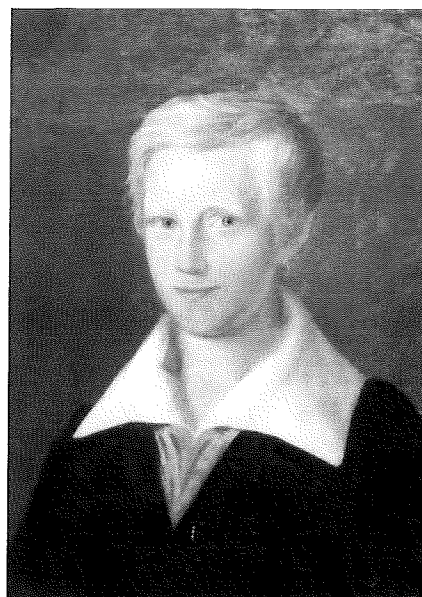
Bengt Schildt fick såsom brukligt var en militär utbildning och blev 1857 ryttmästare vid Livregementets husarkår. Från 1860 var han adjutant hos kung Karl XV och utnämndes 1866 till kabinettskammarherre vid kungens hov. Vid kungens död 1872 löstes Bengt Schildt, liksom övriga uppvaktande, från sin tjänst och utnämndes 1875 till ståthållare på Rosersbergs slott, en befattning han hade till sin död 1880. Till ståthållarens ansvar hörde tillsyn och skötsel av byggnader och park, men en stor del av hans arbete torde ha rört etablerandet av Infanteriets skjutskola på Rosersberg.

Rosersbergs slott ligger strax söder om Märsta i Sigtuna kommun och har sedan medeltiden ägts av flera svenska ätter inom högadeln. Det nuvarande slottet uppfördes i mitten av 1600-talet av riksskattmästaren Bengt Gabrielsson Oxenstierna. Det har därefter omgestaltats under olika epoker. Vid mitten av 1700-talet inköptes slottet av rikets ständer som gåva till Gustaf III:s yngre bror Carl och ingår sedan dess bland de tio kungliga slotten.

Rosersberg var först ett uppskattat sommarresidens för hertig Carl, sedermera Carl XIII. Efter 1818 beboddes slottet av kung Karl XIV Johan och hans gemål Desirée samt deras ende son kronprins Oscar och hans familj. Efter makens död 1844 fick drottning Desirée Rosersberg som änkesäte, där hon tillbringade många somrar fram till sin bortgång 1860.

Från 1873 inrättades på Rosersberg Infanteriets skjutskola, som 1961 omformades till Statens Civilförsvårsskola. Numera är Statens Räddningsskola placerad i Rosersberg, dock i särskilda byggnader. De kulturhistoriskt intressanta kungliga bostadsvåningarna visas sommartid för allmänheten. Eftersom den kungliga familjen under Bengt Schildts tid inte längre nyttjade slottet, fick han disponera en mycket rymlig bostad om tio rum och kök i den tidigare kronprinsvåningen.

Den torde vid denna tid ännu ha varit möblerad med kungligt lösöre och var i så fall utomordentligt rikt inredd. Bengt Schildts familj bestod vid denna tid av hustrun, hennes syster Beata Hamilton och parets gifta dotter Harriet. Efter faderns död tilläts dottern att disponera delar av den gamla ståthållarvåningen som sin bostad under flera decennier, möjligen ända fram till sin död 1931. Vissa rum på slottet omnämns fortfarande som "fröken Schildts våning".

Bengt Schildt. Konstnär C.P. Lehman

Om man vill få en uppfattning om Bengt Schildts utseende och person, finns utöver det ovan nämnda porträttet av den unge pojken, ett antal skissartade teckningar från hans år som hovman. Av dem framgår att han med tiden blev tämligen fet. Han omnämns också i flera samtida dagboksanteckningar. I en av dem beskrivs han som "en gladlynt man och av ett lätt sinne, kanske allt för lätt, ty han har gladeligen levat upp icke endast sin egen förmögenhet utan även sin hustrus och sin svägerskas, vilken senare offrat allt för sin älskvärde svåger" (*Fritz von Dardel*).

Det kan i sammanhanget påpekas att hovtjänst vid denna tid renderade en obetydlig inkomst, men medförde höga krav på en ståndsmässig livsföring.

Gunilla Schildt

SCHILDTARNAS VÄG TILL DET NORDLIGA SVERIGE DEL VI

I föregående avsnitt fick vi läsa hur kriget mot Ryssland 1789 - 90 avslutades genom freden i Värälä och hur Livkompaniet av Västerbottens regemente i början av september 1790 hemförlovades och tog sig hem till fots längs Bottenviken. De följande 20 åren innebar en efterlängtdad tid av fred då manskap och officerare fick möjlighet att inrätta sig med hem, familj och vardagssysslor på sina boställen.

Carl Ulrik Schildt gifte sig och fick så småningom kaptens grad med åtföljande flyttning till kaptensbostället Strömsnäs i Kåge. Vi fick också ta del av den rörande berättelsen om hur den unge Johan Ulrik dramatiskt räddades från att ta sitt liv då han trodde sig vara skuld till ett förment dödande vådaskott mot en kamrat.

Sverige och Europa åren kring 1800

Gustaf III:s olyckliga krig 1788-90 som avslutats genom freden i Värälä innebar inga landavträdelser. Sveriges gräns mot Ryssland förblev densamma som efter freden i Åbo 1743. Sverige hade då avträtt Kymmene gårds län och förlorat bl a städerna Fredrikshamn och Viborg. Riksdelen Finland blev härigenom avsevärt stympad och Ryssland kom närmare..

Efter Gustaf III:s dramatiska död 1792 kom landet in i en period av vanstyre, som inte avhjälpes förrän 1810, då Jean Baptiste Bernadotte valdes till landets tronföljare. Dessa 20 år var en omvälvningens tid i Europa, där det överallt klingade mer eller mindre starka ekon av den franska revolutionen. Sedan Napoleon Bonaparte några få år efter revolutionen tagit ledningen i Frankrike, satte han genom sina erövringar av land skräck i hela Europa, som tvingades att gå samman för att bjuda motstånd.

Ryssland tog aktiv del i det som skedde. Efter ett förkrossande nederlag mot Napoleon vid Friedland slöts 1807 fred i Tilsit mellan Ryssland och Frankrike. Den innebar bl a annat att den ryske tsaren Alexander I skulle förmå Sverige att inordna sig i det s k kontinentalsystemet, en slags handelsblockad genom vilken Napoleon sökte sätta press på sina motståndare.

När det svenske kungen Gustaf IV Adolf nekade att gå med på detta, blev ett anfallskrig mot Sverige en taktisk nödvändighet. Alexander tvekade dock länge inför ett krig mot Sverige, vilket framgår av följande citat som tillskrivs honom: "Finland är en ödemark, vem vill ha det ?" Det fanns dock goda skäl för Ryssland att erövra Finland, inte minst det att hindra engelsmännen att använda hamnar i Finska viken och därmed hota S:t. Petersburg.

Ryssland angriper Sverige 1808 - Rykten om förestående krig

Den 1 februari 1808 mottar befälhavaren på Sveaborg utanför Helsingfors en rapport från den svenska ambassaden i S:t. Petersburg om att ryskt angrepp var att vänta och att ryssarna skulle ha för avsikt att inta Sveaborg, Svartholm och Hangö udde innan vårisarna skulle gå

upp. Kurirer från Sveaborg sprider därefter den 7 februari nyheten om väntat krig till officerare på fältet och till kyrkoherdarna ute i de finska socknarna.

Den svenska försvarsplanen för Finland

Det svenska försvaret i Finland var vid denna tid i ett bedrövligt skick. Så gott som alla förråd var tomma. Vapen, bland dem kanoner, hade året innan sålts till Preussen och Ryssland!

År 1808 utgjordes hären av 20 000 man. Av dessa fanns 14 000 vid den ryska gränsen och omkring 7 500 i fästningarna Sveaborg utanför Helsingfors och Svartholm vid Lovisa. Man fäste stor tilltro till den relativt nyuppförda fästningen Sveaborg, som skulle vara ett lås för Finska viken och hindra ryssarna att ta sig ut i Östersjön.

Den fastställda försvarsplanen gick ut på att defensivt dra tillbaka hären till Österbotten, detta om ryssarna skulle anfälla vintertid och utnyttja isläggningen. Man skulle hålla Sveaborg till dess att isen i Finska viken gick upp och då landsätta trupper i ryggen på ryssarna. Därefter skulle en motoffensiv sättas in från Österbotten. Så långt planerna.....

Sveriges soldatmönstring inför kriget mot Ryssland i Finland 1808 - 1809

Den svenska krigsmakten till lands bestod till största delen av indelta soldater. Reserver kunde tillkomma genom sk vargering, dvs att två rotar samsades om utrustning för en man i reserv. Vargering förekom sällan, men oftare i Finland än i Sverige. Under kriget 1808-1809 uppbådades därtill akut det sk lantvärnet för att trygga gränsen mot Norge.

Värvat manskap fanns i obetydlig omfattning. Ett exempel är Dunckers Savolax-regemente. Detta kom senare att samverka med Västerbottens regementes Livbataljon, som Carl Ulrik Schildt tillhörde. De värvade soldaterna inkallades till övningar på samma sätt som de indelta. Det fanns också stående trupp på Sveaborg, som tilltröddes stor försvarsförmåga.

Savolaxbrigaden

Den berömda Savolaxbrigaden kom att spela en betydelsefull roll i detta Sveriges sista krig mot Ryssland. Den skapades under åren 1775-1779 av den senare som fosterlandsförrädare bekante översten Göran Magnus Sprengtporten. Vid sitt översteboställe Brahelinna i Savolax inrättade han Finlands första kadettskola. De blivande officerarna tränades där bl a att i små rörliga jägarförband ta sig fram i den svårtillgängliga finska terrängen med sin rikedom av sjöar, näs och moras - en taktik som påminner om vår tids gerillakrig. För att effektivt kunna leda sitt manskap tillhölls kadetterna att lära sig det finska språket. Traktens bondebefolkning instruerades också att vid behov ta del i krigsoperationer.

Till Savolaxbrigaden hörde ursprungligen Savolax infanteri, Savolax fotjägare, Karelska dragonregementet, Rautalampi och Elimä bataljoner samt Kymmene gårds dragonkompani.

Västerbottens regemente på nytt ut i krig

I denna krönika är det Västerbottens regemente som vi följer med särskilt stort intresse eftersom det är där vi återfinner Johan Peters och Christina Elisabeths ättlingar i fler generationer.

Det har sagts att det under alla år fram till mitten av 1900-talet alltid funnits en officer med namnet Schildt på Västerbottens regemente.* Ända fram till 1810 omfattade Västerbottens län hela norra delen av Sverige. Först då inrättades Norrbottens län.

Regementets bemanning

1809 bestod regementet av omkring 1 000 man fördelade på 7 - 8 kompanier. Regementschef var översten och generaladjutanten J Bergenstråhle. Den 1:a bataljonen eller Livbataljonen utgjordes huvudsakligen av indelta soldater från nuvarande Norrbotten. Dess chef var majoren Carl Ulrik Schildt. Den 2:a bataljonen bestod av indelta soldater från nuvarande Västerbotten under befäl av majoren Claes Anders Ulfhielm.

Var befann sig då den 15-årige Johan Ulrik Schildt vid krigsutbrottet ? Han tillhörde regementets 2:a bataljon och stod alltså inte under sin faders befäl. Den 10 mars fick hans bataljon order om att marschera mot trakten av Sundsvall. Meningen var att den skulle delta i ett anfall på Norge, men kom senare att vid Bredskär utanför Umeå inskeppas för att anfalla ryssarna i ryggen vid Vasa. Av någon anledning var Johan Ulrik inte med vid Sundsvall men väl i anfall mot Vasa som ägde rum den 23 juni. Denna sommar utnämndes Johan Ulrik till korpral.

Livbataljonens mobilisering till Torneå i mars 1808

I början av mars månad beordrades Livbataljonens fyra kompanier att den 14 mars samlas i Torneå, där de inspekterades av överstelöjtnanden von Knorring. Carl Ulrik Schildt hade den 8 mars utnämnts till major, men inställde sig först den 11 april i Uleåborg. Man kan anta att detta berodde på att han först måste ombesörja sin familjs flyttning från kaptensbostället Strömsnäs till majorsbostället Nyborg utanför Skellefteå. Ställföreträdande bataljonschef under tiden var majoren W Lagerborg. Han ankom med Livbataljonen till Uleåborg omkring den 20 mars efter marche force.

Här slutar berättelsen för denna gång, just i upptakten av detta sorgliga krig, som kom att innebära Finlands skiljande från Sverige. I kommande av snitt får vi dölja krigets förlopp i stort men också på nära håll följa Västerbottens regementes rörelser och våra Schildtar på olika fronter i Finland mot det slutliga återtag.

Hans Widding

* Den siste Schildten på Västerbottens regemente torde ha varit Bengt Schildt, född 1903 som avgick med överstelöjtnants grad.

MEDLEMSAVGIFT FÖR 2006

Med detta blad sänder vi Dig en avi för inbetalning av medlemsavgiften i vår förening för 2006. Vi hoppas att den inte skall bli bortglömd bland många andra papper såhär i årsskiftes-tider, utan att föreningen kan få tillgodoräkna sig Ditt bevis på fortsatt medlemskap. Som vi tidigare framhållit är vår till numerären lilla förening i hög grad beroende av det tillskott till kassan som medlemsavgifterna innebär!

Till sist vill vi önska God Fortsättning på det nya året !

Gunilla Carl Adam Anna.-Lena Johan Annika Camilla Roger